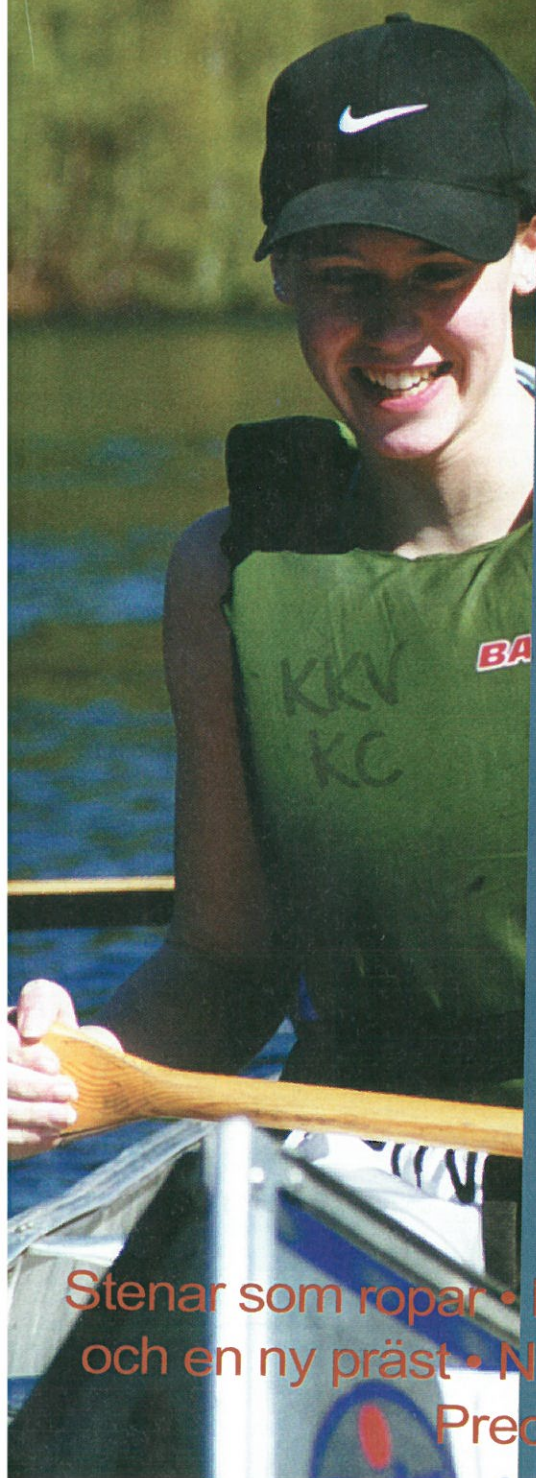

Kyrkoblåd

för Falköpings pastorat

Nr 2 2000

Stenar som ropar • Kyrkan & samhället • Berit, Inge och Linda
och en ny präst • Ny begravningslag • Vad är en församling?
Predikan och sommarreceptet

Stenar som ropar

"Jag säger er att om dessa tiger kommer stenarna ropa"
Joh. 19:40

Det är en skara lyckliga människor, som vandrar nerför det branta Olivberget över Kidronbäcken och mot den Gyllene Porten. Och de har alla anledning att vara glada, för de prisar Gud för alla de underverk som de har sett.

Det handlade säkert inte bara om särskilda tecken som botande av sjuka och uppväckande av döda. Själva livet tillsammans med Jesus var ett under. Han gav allt mening, och många har genom generationerna sjungit sitt "jag vill tacka livet".

Våra kyrkor men även kyrkoruiner påminner oss om lovsången. De byggdes i allmänhet en gång av människor som kände att de behövde en plats där lovsången kunde koncentreras i mässan. En plats, där de kunde svara på prästens uppmaning: "Upplyft era hjärtan till Gud" med orden "vi upplyfter våra hjärtan", "låt oss tacka Herren vår Gud", "allena han är värdig tack och lov".

Om trons människor slutar sjunga sitt lov till Herren eller tvingas till det, som det var i texten, så kommer stenarna att ropa. På nå-

Agnestads kyrkoruin utanför Falköping

got sätt är det så som sker idag, när vi har alla våra kyrkobyggnader och många gånger bara ser dem som bekymmer och kostnader. Men även de små kyrkoruinerna, som ibland syns meterhöga och ibland bara är några stenar i sommargraset, gör likadant.

De ropar till oss från dem som en gång gick till dess hus och var "levande stenar" i ett annat husbygge, ett som alla våra kyrkor vilar på.

Gud vill främst bygga sin Kyrka med levande stenar. Han bygger genom dopet och vill foga in oss bland trons folk av dem som har gått före oss och som har gått in genom "den verkligt gyllene porten" med dem, som är på väg i tron mot målet "bortom kyrkans östra kor och fönster".

Vi måste börja se vad som är väsentligt i vår kyrka, i våra församlingar och egna liv. Oavsett hur många vi är och blir, så ber vi Herren om hjälp att sjunga och bygga för Hans rike genom Hans nåd och kraft för evigheten.

*Vi är vår Herres kyrkohus,
byggt utav levande stenar.
Oss under korsets milda ljus
Ordet och dopet förenar.
Vore vi icke fler än två,
ville han vara här ändå.*

Hos oss med hela sin kärlek

(Su.Ps. 56:3)

Amen

Lars Magnusson

Innehåll i detta nummer:

Stenar som ropar s. 2, Kyrkan och samhället s. 3, Kyrkovaktmästare – en livsstil s. 4, Känsla och oljebyte s. 5, En hälsning från pastoratets nya präst s. 5, Ny begravningslag s. 6, Välj själv kyrka för dop eller vigsel s. 6, Sommarkväll i kyrkan s. 7, Barnhemmet i Ladwa s. 7, De tio budorden och en blöt bak s. 8-9, Dags för ny församlingsindelning s. 10-12, Missionsinsamlingen 18 juni s. 13, Årsredovisning för samfälligheten s. 13, Prosten s. 13, Predikan tänkte jag mig så s. 14, Tures sommarrecept s. 15, Korsordet s. 16.

Kyrkobladet delas kostnadsfritt ut till alla hushåll i Falköpings pastorat.

Kyrkoblاد nr 2/2000

Nästa Kyrkoblاد kommer efter sommaren 2000.

Ansvarig utgivare:

Lars Magnusson.

Redaktion: Lars Magnusson och Urban Jorméus.

Foto: Urban Jorméus där ej annat anges.

Tryck: Svärd & Söner Tryckeri AB, Falköping.

Omslagsbild: Kanotläger med konfirmander från Fredriksbergskyrkan i maj 2000.

Kyrkan och samhället

I förra numret av Kyrkbladet menade KA Hansson och Anna Nyberg att kyrkan är för tyst och att det är dags att kyrkans folk blir mer delaktiga i samhällsdebatten. Men hur ska det ske? Kyrkbladet ställde två korta frågor till tre falbygdsbor med engagemang inom olika samhällsområden:

- 1/ Hur ska man göra för att aktivera kyrkan till att bli en självklar röst i samhällsdebatten?
- 2/ Nämn en konkret sakfråga på lokal nivå, som du tycker kyrkan borde engagera sig i!

1 – Spontant tycker jag nog att kyrkan lever för mycket i sitt eget inre liv. Man borde se sin viktiga roll i vidare perspektiv och inse vad etiska och moraliska värden betyder i vår tid. En fördjupad insikt om den betydelse kyrkan kan spela i samhällsdebatten är nog vad som behövs. För att kunna få ett bättre samhälle så måste kyrkan stå upp för de kristna värderingarna, men enbart från predikstolarna når man inte de "breda massorna". Jag tror det skulle väcka respekt om kyrkan på ett mer synligt sätt jobbade för dagsaktuella samhällsfrågor.

..... Eivor Sandell, näringslivs- och kompetenscenter

2 – Kyrkan jobbar redan med ungdomar och ungdomsfrågor, men skulle ändå behöva märkas mer i sammanhang som rör till exempel diskussionen om droger – för att ta bara ett enda exempel. I de sammanhangen är bland andra kommunen och polisen aktiva och här måste också kyrkan finnas med – så det märks.

1 – Jo, in med mer glöd! Öppna spjällen! Om kyrkan vill finnas med i folks medvetande och spela en roll i vår samtid, så måste man också våga ha åsikter. Kyrkan skulle kunna vara så mycket mer än den är idag – en mötesplats för fler människor. Det behövs i vår tid, när människorna letar efter livets mening. Kyrkan har ett stort berättigande i vårt samhälle, borde komma med i debatten och borde även börja samarbeta med alla de andra aktörer som skapar livsvillkoren i samhället.

..... Niclas Fällström, landsbygdsutvecklare och naturguide

2 – Hm, lokal fråga? Ja, eftersom jag arbetar med landsbygdsfrågor, så ligger det nära till hands att tänka på vilken kraft kyrkan skulle kunna vara för landsbygdens sak. Kyrkan har redan lokaler, anställda och stark tradition på landsbygden, som man skulle kunna bygga vidare på. Till exempel för engagemang för turismen, eller för livskvalité rent allmänt... Varför ordnas inte "lövsprickningsträffar" med andakt till exempel? Det är så många människor som längtar efter att få andas, komma ut, få gemenskap! Kyrkan behöver inte skämmas för de värden som man står för. Men det gäller att förvalta dessa värden och kyrkans mötesplatser!

Foto: Mats Thorer

1 – Om kyrkan vill nå en bredare publik och höras mer i samhällsdebatten måste kyrkan också bli mer utåtriktad. Kyrkan måste, så att sägas bryta den inåtriktade traditionen. Det krävs kanske också en lättsammare ton i samtalet mot omvärlden.

..... Marie Wennerholm, turistchef

2 – Jag skulle gärna se att man öppnar upp kyrkorna som ett besöksmål och som en samarbetspart för besöksnäringen. Ett exempel; så sent som igår hade vi en turist som frågade efter en sammanställning med karta över kommunens kyrkor. Det finns massor av både små och stora frågor att engagera sig i.

Mats Thorer

Kyrkovaktmästare – en livsstil

– för Berit och Inge i Torbjörntorp

Berit och Inge Johansson i Torbjörntorp

Inge Johansson slutar efter lång tid som kyrkovaktmästare i Torbjörntorp. Över en kopp kaffe berättar han och frun Berit om livet som vaktmästare och en yrkesroll som nu förändras.

– Här har man gått många gånger, säger Inge Johansson på vägen upp till Torbjörntorps kyrka. Han tittar ut över vidderna, på majsolen som redan står högt fast klockan bara är nio och ger kyrktornet en varm, granskande blick. På något sätt är han ett med denna miljö efter drygt 23 år som kyrkovaktmästare i Torbjörntorp.

– Våren kom tidigt i år, säger han. Sânt uppskattar man som vaktmästare för då kan man komma igång tidigt med allt som ska göras.

Han sparkar till ett ogräs som inte ska finnas i grusgången och sveper med armen över den annars oklanderligt väl-skötta kyrkogården och gravarna där människor ligger i sin sista vila.

Men den här våren är inte som andra och vårsysslorna har han lämnat över till andra. Inge är avtalspensionär, han slutar ett par år före den ordinarie pensioneringen

– Det kan vara skönt att få ett par år extra nu när man ändå orkar och har hälsan, säger han och lägger till:

– Nä, nu åker vi hem och dricker kaffe!

Grävde för hand

Hemma i villan hos frun Berit dukas kaffebordet upp. Under tiden som det klirrar i kaffeporslinet berättar Inge att han har skött i stort sett allt utom fönsterputsningen av kyrkan. I början ingick en hel del administrativa uppgifter också.

– En kyrkovaktmästare medverkar vid alla tjänster och förrättningar i kyrkan, och det blir många under året. Dessutom grävde jag alla gravar för hand. Med tiden har det kommit mer hjälpmedel, men en del har jag faktiskt fått skaffa själv för att underlätta arbetet.

– Som åkgräsklipparen, säger Inge. Den första köpte jag själv.

Full frihet...

– Det bästa med jobbet har varit friheten. Jag brukade säga att jag var frivilligt anställd och jag har kunnat sköta mig själv, den enda chef som jag har haft skulle väl i så fall vara Berit, säger Inge och skrattar. Berit förklarar:

– Jag satt med i den gamla kyrkogårdsnämnden och i kyrkorådet och hade arbete i Friggeråkers kyrka och i Torbjörntorp, så jag har allt kunnat bestämma lite över Inge. Berit tittar på Inge och skrattar.

Inge lutar sig tillbaka med kaffekoppen i hand och förklarar det här med friheten i jobbet:

– Du kan tänka dig en sån här skön dag, säger han och drömmer sig tillbaka. Man kommer upp till kyrkan, frisk luft, solsken och fåglarnas sång och man sätter sig invid en gravsten. Slår upp en mugg kaffe ur termos och planerar dagen. Sedan, full fart och klockan hinner bli rätt så mycket innan man kommer hem igen... Det är frihet det!

Nästan som Weisse

Rollerna i arbetslivet förändras. Baksidan av friheten är att en kyrkovaktmästare, med den anställning Inge haft, nästan aldrig är ledig. Berit och Inge vill ogärna prata om nackdelarna för de tycker att det positiva överväger, det har passat dem bra. Men telefonen kunde ringa sent en lördagskväll när en gravägare vill diskutera skötseln av en grav, eller kanske tidigt en måndagsmorgon när en chockad kvinna som blivit änka under natten, gråtande undrar vad hon ska göra nu. Vaktmästaren blev ofta den första och den naturliga kontakten med kyrkan. Riktigt så fungerar det inte längre.

– När jag just hade pensionerats ringde en kvinna för att prata om en grav. Jag hänvisade henne till kyrkogårdsförvaltningen inne i stan, ”men dom jobbar väl inte på en lördagskväll”, sa kvinnan.

Detsamma gäller tjänsterna i kyrkan. På så sätt kan man nästan jämföra Inge med TVs Arne Weisse, Inge har bara varit ledig en enda jul under alla dessa år.

Ett ledigt liv

Berit sjunger i kyrkokören i Torbjörntorp. Inge har jakten och tillsammans delar de intresset för fiske. Det finns också en husvagn som de hoppas kunna tillbringa mer tid i nu när bundenheten försvinner. Det blir frihet på ett nytt sätt. Sedan kräver ju villan och trädgården i Torbjörntorp sitt.

– Vi har intressen så att vi skulle vilja leva 50 år till, säger de med en mun och tittar på varandra.

UJ

Känsla och oljebyte

– olika roller för Linda i kyrkan

23 år, kvinna och kyrkovaktmästare. Visst har hon fått reaktioner men de är mest positiva.

– De flesta besökarna väntar sig nog en äldre man och de blir lite förvånade när de möter mig i kyrkan, säger Linda Malmgren 23 år och kyrkovaktmästare. De tror att jag är kyrkvärd eller något sådant...

Hon ler ett bländande leende och drar i den långa, blonda hästsvansen.

– Men de flesta, framförallt de som går mycket till kyrkan, reagerar positivt. Det är mer de som inte så ofta har kontakt med kyrkan som ibland tycker att det är konstigt att möta en ung kvinna som vaktmästare.

Utbildad fordonstekniker

Linda har gått fordonsteknisk linje på gymnasiet, jobbat på Ford både i Falköping och Skövde och har några säsonger som kyrkogårdsarbetare i Falköping bakom sig.

– Jag älskar att mecka och att skita ner mig, det har jag alltid gjort säger Linda och berättar att det bästa med jobbet är att det är fritt och att man får vara med vid viktiga tillfällen i livet för människor. Att sedan mycket av jobbet sker utomhus – just nu är det gräsklippning, rabatter som ska rensas och bänkar som ska målas – är bara bra. Till nackdelarna hör att jobba mycket helger och tidiga söndagar:

– Det är inte så kul att gå upp tidigt på

söndag och sitta och lyssna på samma predikan. Flera gånger!, säger Linda med eftertryck. Men det är sånt man får ta...

Nu har hon varit med ett helt år i kyrkan och tycker att det är roligt att följa kyrkoåret med alla de stora högtiderna. Våren med påskbordet och hösten och vintern med allt som ska förberedas för att fira jul. Hon minns många höjdpunkter under året:

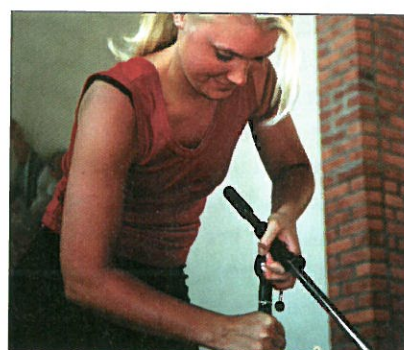
– Midnattsmässan med alla ljusen i Friggeråkers kyrka är en sånt där fint minne av kyrkoåret, säger hon.

Möta människor

– Det är jätteroligt med alla de kyrkliga förrättningarna, dop, bröllop och begravningar, och så förstås konfirmation som vi håller på att förbereda just nu. Samtidigt är de lite svåra, särskilt begravningar för så här i början är man lite osäker på hur man ska uppträda, om man ska le mot de sörjande som kommer till kyrkan och sånt, säger Linda.

Att möta sörjande och andra som kommer till kyrkan är något som Linda kommer att få utbilda sig i och det ser hon mycket fram emot. För en kyrkovaktmästare blir det ofta tillfällen att samtala med människor om allt mellan himmel och jord. Och det måste man kunna hantera på ett bra sätt. Det är lika viktigt som att kunna byta oljefilter på gräsklipparen. Om inte viktigare!

UJ

En hälsning från pastoratets nya präst

Jag heter Hans Johansson och kommer ursprungligen från Borlänge i mellersta Dalarna. Genom åren har jag även hunnit med att bo i Stockholm och Uppsala. Det senaste året har jag arbetat som pastorsadjunkt i Stora Mellby pastorat utanför Alingsås. Innan jag blev präst arbetade jag inom sjukvården samt även en hel del som musiker.

Nu ser jag mycket fram mot att möta Er i Falköping, både i och utanför kyrkan i de mest skiftande sammanhang.

Bästa sommarhälsningar!

Hans Johansson

Ny begravningslag

Efter nästan 500 år skiljdes kyrkan från staten nu vid tusenårsskiftet. Men på Falbygden, som på de flesta orter i Sverige, fortsätter kyrkan att vara huvudman för begravningsverksamheten. Kyrkans uppgifter och ansvar gäller både de som tillhör och de som inte tillhör Svenska kyrkan.

Begravningslagen som gäller från årsskiftet innehåller en hel del nyheter. Bland annat införs en begravningsavgift som alla folkbokförda i Sverige är med och betalar. Avgiften beräknas på den kommunalt beskattningsbara inkomsten och du får den redovisad på slutskattsedeln. Avgiften skiftar beroende på var i landet man bor, men är annars lika stor för medlemmar som icke medlemmar i Svenska kyrkan. Att den varierar beror på att församlingarna har olika kostnader för att sköta begravningsverksamheten allt efter hur förutsättningarna skiftar. En del församlingar har många små kyrkogårdar, en annan kanske bara har en enda stor kyrkogård. Grundtanken med begravningsavgiften är att församlingarna har rätt att ta ut vad det kostar att sköta verksamheten på ett bra sätt.

Vad ingår i din avgift?

I begravningsavgiften ingår bland annat en gravplats som upplåts på 25 år, det ingår gravsättning och vissa transporter, kremering, lokal för förvaring och visning av den döde samt en neutral lokal för en begravningscermoni. Denna lokal saknar religiösa symboler och detta är viktigt eftersom begravningsverksamheten gäller alla människor oavsett trostillhörighet. I avgiften ingår också skötsel av kyrkogårdarna och deras byggnader.

För medlemmar i kyrkan

För den som är medlem i Svenska kyrkan ingår också begravningsgudstjänsten i kyrkoavgiften som betalas till kyrkan. Kyrkoavgiften ersätter det som tidigare kallades kyrkoskatt. En medlem, eller kyrkotillhörig som

Svenska kyrkan kallar det, har rätt till kostnadsfri begravningsgudstjänst. Detta gäller oavsett om begravningen sker i den egna församlingen eller på en annan ort. Till begravningsgudstjänsten hör att man kan använda en präst, kyrkomusiker och kyrka eller gravkapell. Om någon begravs i Svenska kyrkan som inte tillhör kyrkan får församlingen ta ut en avgift.

Däremot ingår inte sådant som inte är en del av begravningsgudstjänsten. För kista, svepning, hjälp från begravningsbyrå, annonsering och begravningskaffe, får man betala själv, precis som tidigare.

UJ

För dig som vill läsa mer:

Charlotte Reimersson *"Den sista tjänsten, om död och begravning"*

Kyrkans hemsida www.svenskakyrkan.se

Välj själv kyrka för dop eller vigsel

Vill du gifta dig på Gotland eller kanske döpa ditt barn i en vacker kyrka i Norrland?

Nu är det möjligt eftersom Falköpings kyrkliga samfällighet är ansluten till ett clearingsystem mellan Svenska kyrkans församlingar. Det innebär i korthet att du som medlem i Svenska kyrkan i Falköping

kan använda din rätt till vigsel eller dop i Svenska kyrkans lokaler – vart som helst i Sverige. Och detta utan att du drabbas av några extra kostnader.

Det som ingår är:

- upplåtande av kyrka
- präst vid vigsel och dop
- medverkan av kyrkomusiker

Kostnaderna som uppstår för kyrka, präst och kyrkomusiker regleras

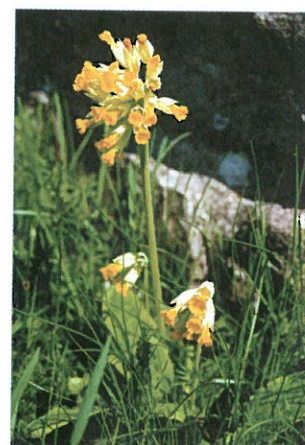
mellan din hemförsamling och den församling där vigseln eller dopet sker.

Mer information kan du få från Kyrkokansliet på telefon 0515-776300. De kan också berätta exakt vilka tjänster som ingår i den kostnadsfria servicen till Svenska kyrkans medlemmar.

Sommarkväll i kyrkan

– med sång och musik i våra kyrkor

3/6	19.00	S:t Olofs kyrka	Tranemo musikskolas kammarorkester
4/6	19.00	Tiarp	Bygdens barn musicerare
4/6	19.00	Torbjörntorp	Torbjörntorps kyrkokör
11/6	19.00	Luttra	Lars-Olof Ejstes, fiol
12/6	19.00	Fredriksberg	Gustav Jannert, orgel m fl
15/6	19.00	Kälvene	"I denna ljuva sommartid", Ted Rosvall sång och gitarr
18/6	19.00	Skörstorp	Ållebergs kyrkokör
23/6	22.00	Mularp	Ulf Lindström och Henrik Fant, orgel och flöjt
25/6	19.00	S:t Olofs kyrka	Falbygdens Kantorei med solister
2/7	19.00	Åsle	Märta & Larseric Nyberg
6/7	19.00	Näs	Jaime Hägglund klarinett, Mattias Lennestig piano och orgel
9/7	19.00	Mösseberg	Ludwig Frankmar, cello
13/7	19.00	S:t Olofs kyrka	Daniel Fricker orgel, Folke Elbornsson diktläsning
16/7	19.00	Slöta	Program ej fastställt
20/7	19.00	Vistorp	Emanuel Karlsson, nyckelharpa, dragspel och sång
23/7	19.00	Friggeråker	Mikael Klarström, gitarr
30/7	19.00	Karleby	Lisa Wallin och John Lönnmyr, piano och sång
3/8	11.00	Vartofta-Åsaka	Tonika från Stenstorp sjunger och spelar fiol och piano
6/8	19.00	Skörstorp	Familjen Rosvall sjunger och spelar
10/8	19.00	Torbjörntorp	Trio con anima, sång, trombon, piano och fiol
13/8	19.00	Tiarp	Solskenskören med Sara Strömberg
17/8	19.00	Yllestad	Sami Kaukonen, sång och orgel
20/8	19.00	Slöta	"En himmelsk röra" Ariane Ekman, Katharina Johansson, Curt Lindholm, sång och piano

Välkommen till kyrkan!

Barnhemmet i Ladwa

På S:t Olofs gård i Falköping pågår en insamling för barnhemmet i Ladwa. Behovet av hygienartiklar som tvål, tandkräm och tandborstar är stort. Man behöver också sybehör, husgeråd och sänglinne – det mesta som vi använder dagligen. Barnen på hemmet är också jättegglada för mjukisdjur och leksaker.

På barnhemmet i Ladwa bor 300 förståndshandikappade barn och ungdomar i åldern 6 - 20 år. Insamlingen på S:t Olofs gård sker också till förmån för ett ungdomshem,

fängelse, internatskola, sjukhus och ålderdomshem i Lahdenpohja.

Insamlingen har uppehåll under sommaren men vi startar i september igen. Då är du välkommen med allt som du vill skänka varje måndag mellan 9 - 18. Om du har några frågor eller vill hjälpa till med något, så ring till Anne-Marie Andersson på telefon 0515-776325 eller 776329.

Välkommen!

*Barn på barnhemmet
Ladwa i Ryssland*

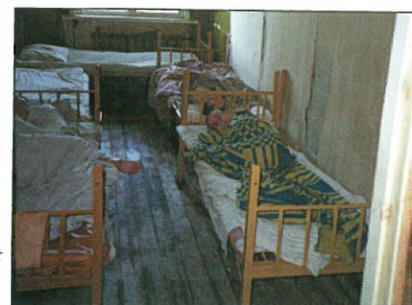

Foto: Ingrid och Per Stridh

De tio budorden och en blöt bak

– repetera med konfirmanderna!

Att lära sig de tio budorden ut
siv helg i maj försökte banka.
– Och sen ska man försöke
Törrt, blev det däremot inte u
Hur hardu det själv med min
från Fredriksbergskyrkan i ka

1

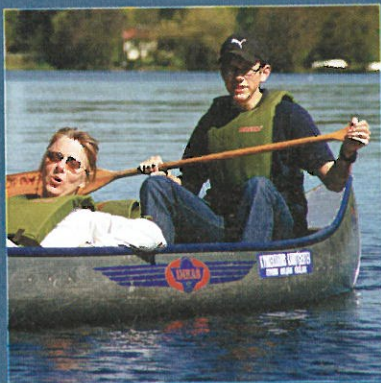
*Du skall inte ha några andra
gudar vid sidan av mig.*

*Du skall inte
missbruka Herrens,
din Guds namn, ty
Herren skall inte låta
den bli ostraffad, som
missbrukar hans
namn.*

2

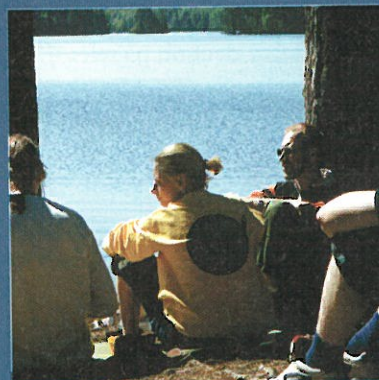

3

*Tänk på vilodagen, så
att du helgar den.*

*Hedra din fader och din
moder för att det må gå
dig väl och du må länge
leva i ditt land.*

4

5

Du skall inte d

...vill, det är inte lätt. Det konstaterade ungdomarna från en av Fredriksbergskyrkans konfirmandgrupper när de under en intens-
budord, trosbekännelsen, lilla bibeln, gyllene regeln och annat viktigt i husorden.
...et leva efter dem också, konstaterade en konfirmand lite torrt...
...er lördagens paddeltur. Och kanske är det ett bra sätt att sitta i en kanot, på en lugn sjö och menarera budorden.
...? Kommer du ihåg dom, de tio som du kanske själv en gång knäckade in i burudet med stort beivär. Följ med konfirmanderna
...terna och repetera...

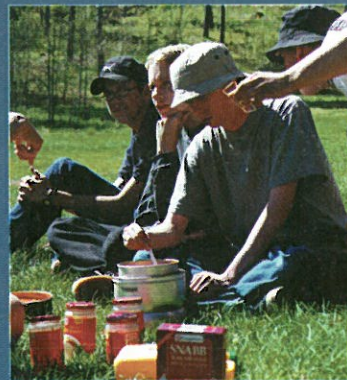

10

Du skall inte ha begärelse till din nästas hustru, ej heller till hans tjänare eller tjänarinna, ej heller till något, som tillhör din nästa.

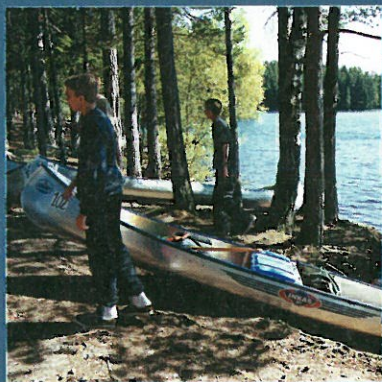
Du skall inte ha begärelse till din nästas hus.

9

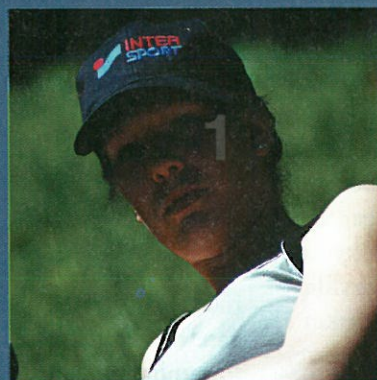

7

Du skall inte stjäla.

Du skall inte begå äktenskapsbrott.

1

Du skall inte bära falskt vittnesbörd mot din nästa.

8

6

Samtliga bilder är från kanotläger vid Tidan/Stråken med Fredriksbergskyrka konfirmandgrupp med idrottsprofil. Lägret hölls 5-7 maj. Är du själv intresserad av att konfirmandläsa och har frågor – ring församlingspedagogen Erica Niggol på telefon 0515-77636

Dags för ny församlingsindelning?

NÄR MIN GENERATION gick i skolan, skickades vi ut på orientering med generalstabsblad i handen. Vår verklighetsuppfattning styrdes av kyrktecken bestående av kors, med markeringar för stenkyrka eller träkyrka, ödekyrka eller kyrka i bruk, samt gränser mellan församlingar. I våra föräldrars värld var gränserna dessutom för det mesta borgerliga kommungränser. Eftersom seden att gå i kyrkan för de flesta hade upphört, och eftersom skolbarn inte röstade, så var församlingens uppgift i vårt liv liktydig med ett område på kartan.

Denna bild av församlingen är inte äldre än senare delen av 1800-talet. Före dess hade gemene man inte erfarenhet av sådana kartor, ej heller av sockenkommunerna, som tillkom genom 1862 års kommunallagar. Dessa kommuner tillkom främst för att avlasta församlingarna världsliga uppgifter, först bl a fattigvården, på sikt också folkskolan. Paradoxalt nog kom dock sockenkommunerna att innebära en politisering av kyrkan, tvärt emot syftet – man började nämligen använda den borgerliga kommunens regler som mall för olika bestämmelser i kyrkan.

Församlingen

Däremot så hade man sedan gammalt gått flitigt i kyrkan, både av religiösa skäl och för att avhandla världsliga ting på kyrkbacken eller i sockenstugan, samt informeras genom pålysningar och anslagna kungörelser. Församlingen var i princip de som samlades till samma söndagsgudstjänst. Men visst hade den också ett område, och mer eller mindre klara gränser mot andra församlingar. Det var viktigt, eftersom varje kyrkemedlem hade rättigheter och skyldigheter i sin egen församling. Särskilt i städerna, där folkmängden var större,

Agnests kyrkoruin och mossa i Mariakapellet i Falköping

kunde gränserna mellan församlingarna vara andra än geografiska (territoriella).

Infördes på 1500-talet

Själva ordet "församling" i denna mening infördes av Olaus Petri på 1500-talet, och är det vanliga i exempelvis 1686 års kyrkolag. Parallellt användes den äldre benämningen kyrksocken – i 1571 års kyrkoordning betecknas de som synonymmer: "kyrksocken eller församling". Skälet att införa ordet församling var att så starkt som möjligt betona, att det i första hand rörde sig om en gemenskap av människor. Som ofta, när två ord har samma betydelse, började de dock glida ifrån varandra, så att kyrksocken vanligen användes om territoriet, och församling om organisationen och gudstjänsten. Man blev, med 1700-talets språkbruk, inbyggare i kyrksocknen och ledamot av församlingen. Gustav Vasa har blivit

"kyrkböckerna kände till fler invånare än skattelängderna."

beskyld för mycket som han inte gjort, men frågan är om inte hans beskattningssystem har bidragit till denna utveckling. Sockenterritoriet blev ju därmed en angelägenhet även för skattemyndigheterna och församlingarnas uppbördslängder blev bilagor i statens bokföring. Efter 1749 gick det likadant med folkbokföringen, sedan det nyinrättade

tabellverket avslöjat, att kyrkböckerna kände till fler invånare än skattelängderna.

Från 1991 och ännu i dag sorterar skattemyndigheten invånarna efter församling, trots att kyrkan har "skilts från staten".

Flexibla gränser

Redan västgötagarna har en bestämmelse om sockengräns. Där sägs, att de som bor i en kyrkby måste "söka kyrka" i byn, men de som bor på annat håll får söka kyrka, där de tycker den vara närmast. Den första delen var ett för Västergötland speci-

Är en församling en gräns på kartan – eller en grupp människor som tillsammans firar gudstjänst?

Ja, denna fråga är högaktuell på Falbygden där en diskussion pågår om förändring av församlingsgränserna. Man diskuterar en sammanslagning av mindre församlingar, men också en delning av den stora Falköpings församling i mindre enheter.

Men vad är egentligen en församling? Kyrkoherden i Hjärtums pastorat Gösta Mellberg har doktorerat på församlings- och pastoratsindelning och ger här en historisk bakgrund och sin syn på församlingsbegreppet.

ellt krav, men den sista delen var väldigt flexibel med dagens mått mätt. Faktum är dock, att det var först under senare delen av 1800-talet som staten tog total makt över församlingsgränserna. Innan dess kunde gränsen flyttas genom överenskommelse mellan församlingarna.

Socknen uppstår

Men hur uppstod de västgötska socknarna från början? Om det kan man få höra många spekulationer från lekt som lärd. Klart är dock, att systemet med kyrksocknar fanns i hela kristenheten redan före det att kyrkor började byggas i Västergötland. Den är till och med ett arv från judendomens synagogor. I princip fanns alltså församlingsindelning med i det kristna bagaget, likaväl som präster, altaren och gudstjänster. Idén att det skulle ha funnits en "hednisk" sockenindelning före dess är för västgötsk del ren spekulatio. Dessutom angavs västgötska orters läge som regel med hänvisning till by och härad, mera sällan socken. Landskapslagarnas regler om socknar hör praktiskt taget alltid hemma inom kyrkans verksamhetsområde.

Indelningen växer fram

Det här betyder, att sockenindelningen måste ha uppstått successivt under framför allt tidsrymden 1000-1300. Agnestads ursprungliga kyrka lär ju ha varit en av de äldsta, och dess socken bör alltså ha varit åtskilligt mera vidsträckt, än den Falköpings landsförsamling som fanns kvar till 1982. Men antalet kristna var ju också färre på den tiden. Steg för

steg vanns dock människor för den "nya" tron, och en för oss okänd och svårrekonstruerad sockenindelning följde. Nu betyder inte denna successiva delning att man satt med penna och ritade på en karta. Gränserna var inte så fixerade. I vissa fall bestämde man sig för att följa en definierad linje, t ex en häradsgrens eller ett vattendrag. I andra fall valde var och en, var han ville "söka kyrka", som termen kom att lyda. I Agnestads fall är det troligt, att socknen i ett skede omfattade området runt omkring Ålleberg. Sedan kan själva kyrkans litenhet ha gjort, att socknen snabbt reducerades till sin slutliga omfattning. Väster därom har nog Falköping mycket tidigt haft egen kyrka.

Slottskyrkan, en gårdskyrka!

Ibland får man frågor om inte en stor del av kyrkorna byggts som "gårdskyrkor" och inte varit riktiga "sockenkyrkor". Denna fråga bygger på en felaktig föreställning, eftersom begreppen inte utesluter varandra. "Sockenkyrka" säger något om dess plats i den kyrkliga organisationen. "Gårdskyrka" säger något om byggnadens lokalisering, tillkomst eller ägarförhållanden. Slottskyrkan i Stockholm är väl om något en gårdskyrka, men den är samtidigt församlingskyrka för Hovförsamlingen. Förhållandena på medeltiden var likartade.

Prästerna räckte inte till

Har alla dessa småsocknar någon sin haft söndaglig gudstjänst, vilket krävs från 2006 enligt vår nya kyrkoordning? Ja, nästan alla har i varje fall

haft egen prästgård, så man har säkert tänkt sig söndaglig gudstjänst. Detta gäller också Agnestad. Församlingsbildningen har i så måtto följt kyrkorättens krav. Verkligheten blev dock en annan, särskilt efter digerdöden på 1300-talet. Inte för att man inte kunde samlas – men för att det inte gick att få fram präster till alla.

Lek med beteckningar

På Gustav Vasas tid gick det fyra västgötssocknar på en präst. Senare ökade tillgången på präster, men aldrig så mycket att varje församling fick sin egen. Detta var typiskt för Västergötland. I Östergötland, där jag är uppväxt, fanns det däremot för 150 år sedan bara ett enda pastorat, där antalet socknar översteg prästtjänsterna. Samtidigt bibehölls och stärktes kravet på söndaglig gudstjänst. Vad skulle västgötarna göra? Man uppfann idén, att kalla pastoratet för församling, och den mindre enheten för socken. Detta blev ett rent internt språkbruk i stiftet, även om ingen dristade sig att utifrån påtvinga dem något annat än pastoratsvisa gudstjänster. På 1600-talet motionerade västgötarna också i riksdagen om att få slippa kravet att hålla sockenstuga i varje församling. Motionen avsågs. Senare försökte man med hjälp av uteblivna kyrkobyggnadsbidrag framtvunga sammanslagningar, men detta lyckades bara till en del. Ibland byggde man sig visserligen samman, som det kallades, men de olika socknarna blev ändå kvar på pappret, och vid bättre ekonomi kom det upp nya kyrkor och kapell. Friggeråker är ett bra exempel på detta. Efter 1989 års samfällighetsreform gav dock många kyrklösa församlingar definitivt upp, såsom vi kan se i fallet Hornborga.

Forts nästa sida

Dags för... fortsättning

Lägga ner församlingen

Är det nu rätt att dra in församlingar, om de inte kan hålla söndaglig gudstjänst? Frågan är inte så enkel, som det tycks enligt kyrkoordningen. Vad hade t.ex hänt på medeltiden, om en församling inte fungerat? Om det berodde på att det saknades präster i tillräcklig mängd, så hade troligen inget hänt. Om det berodde på församlingens egen slöhet, så skulle den snarare ha råkat ut för någon sorts bestraffning än blivit indragen. Om församlingen själv gick med på nedläggning, så gick det däremot bra. Men knappast med en stor församling, ty den hade ju också att beakta alla donationer som gjorts till kyrkan, i syfte att gudstjänsten skulle upprätthållas.

Inget kulturminne

Men låt oss vända på frågan! Är det rätt att behålla församlingar, om de inte kan hålla söndaglig gudstjänst? Enligt min mening bör man i varje fall syfta till att återställa gudstjänsten på sikt. Annars handskas man illa med församlingsbegreppet, och därmed med sanningen. Församlingen får inte reduceras till ett territoriellt kulturminne. Men att som kyrkoordningen kräva gudstjänst varje vecka, tycker jag är att gå för långt. Mer än 26 gånger årligen borde räcka, för då blir ju gudstjänst i veckan ändå huvudalternativet, och en sund flexibilitet tillåten. Dessutom får inte bristen på präster vara skäl för sammanslagning. Det är ju inte den enskilda församlingens fel, om ingen präst finns att tillgå. Dessutom går det ju att samlas i alla fall,

om inte annat så till bibelläsning och bön. Kyrkoherden kanske också kan kopiera en predikan för uppläsning - om bara viljan finns hos församlingen!

Socken för kulturminnen

Att återigen försöka skilja mellan socken och församling är också att underblåsa språkförbistringen. Ändå kanske det på något sätt är önskvärt, eftersom en mera orörlig sockenindelning är ett behov för dem som registrerar kulturminnen och naturforeteelser.

Nya församlingar

Åter till kyrkan! Vad skall vi tänka om de informella församlingar, som uppstår runt extrakyrkor och sådana kapell, som inte är officiella församlingskyrkor? Fram till 1850-talet var det vanliga att kartan rättades efter verkligheten, det vill säga att man räknade det som ytterligare en officiell församling. Därför fick vi bland annat olika sorters kapellförsamlingar. Småkyrkorörelsen på 1900-talet fick inte samma genomslag i församlingsindelningen, och därför finns det ett behov att även i den riktningen reformera strukturen. Där söndaglig gudstjänst firas med och för samma människor, där bör även en officiell församling upprättas.

Inte kyrkopolitik

Så har vi till slut den känsliga frågan om församlingen alls bör ha några territoriella gränser, och hur bunden man skall vara vid dessa. Utvecklingen har gått mot allt strängare

"Levande församlingar åstadkoms inte genom sammanträdesbeslut och resurstilldelning, utan genom väckelse och omvändelse."

sockenband i medlemsregistreringen, men allt lösare vad gudstjänstlivet beträffar. Kyrkoordningen befäster det territoriella tänkandet. Det mest påfallande av allt är, att även riksgränsen blivit av större betydelse än tidigare, ett egendomligt fullföljande av nationalistisk statskyrklighet. Hur länge skall detta hålla? Vad skall förstärkta galler i fågelburar tjäna för syfte, när dörarna är öppna, och fåglarna flyger vart de vill? Troligen kommer spänningen mellan teori och praktik att leda till någon sorts upplösning av territoriellt tänkandet, kanske inte genom beslut i kyrkomötet i första hand, utan genom att socknarna helt enkelt slutar att fungera. Ungdomen är ju framtiden, och för dagens ungdom är församlingen inte ett område på orienteringskartan, ty dessa är idag specialframställda av orienteringsklubbar. Kyrkoråd, fullmäktige och nämnder är per definition en (ut)vald elit, fjärran från ungdomarnas värld. Gudstjänsten är däremot öppen för alla, men om få eller ingen bryr sig om gemenskapen i sockenkyrkan, vad blir det då kvar, annat än ett monument över flydda tider och en ceremonilokal för tillfälligt bruk? Till slut handlar det nog inte om kyrkopolitik. De (van)mäktige kan fatta vilka beslut som helst i det blå, medan verkligheten, tron och trolösheten går sina egna vägar. Levande församlingar åstadkoms inte genom sammanträdesbeslut och resurstilldelning, utan genom väckelse och omvändelse.

Gösta Mellberg

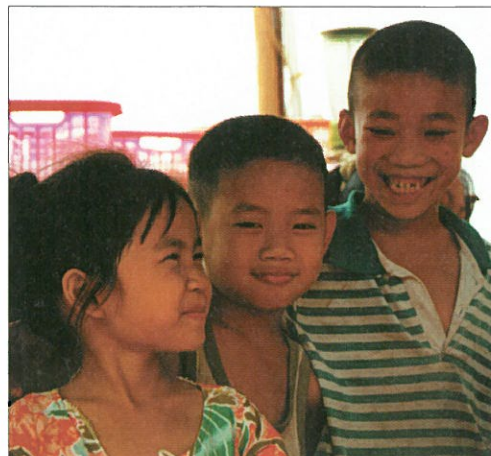

Missionsinsamlingen 18 juni

LIKSOM DET INTE FINNS någon kyrka som inte firar gudstjänst, kan det inte finnas någon levande kyrka utan mission. Detta var utgångspunkterna när Svenska kyrkans mission bildades 1874.

Kyrkans missionsarbete har utvecklats och förändrats genom åren. Idag är det naturligt att missionen inte bedriver någon egen verksamhet utan att alla initiativ tas i samverkan med lokala kyrkor och ekumeniska organisationer. Svenska kyrkans mission arbetar med sex prioriterade områden. Ett sådant är *Kyrko- och församlingsutveckling*. Det innebär bland annat stöd till församlingsbyggande, ledarutbildning för kyrkans barn- och ungdomsarbete och stöd till kvinnoarbete.

Söndagen 18 juni stöder vi detta arbete med kollekten i våra kyrkor. Kom till kyrkan då – och tack för att du skänker pengar till Svenska kyrkans missions viktiga arbete.

Missionen samarbetar med kyrkor och ekumeniska organisationer i 14 länder i Afrika, Asien, Latinamerika och Mellanöstern.

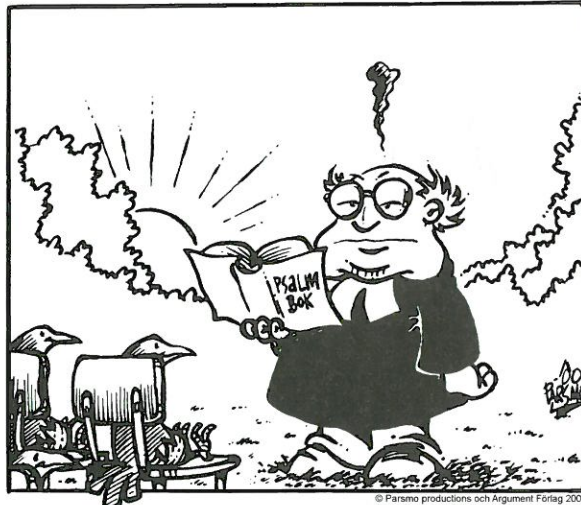
Årsredovisning för samfälligheten

NU ÄR DEN ekonomiska redovisningen för Falköpings kyrkliga samfällighet färdig. I rapporten får man i ord och bild – och givetvis massor av siffror – hela bilden av hur Falköpings kyrkliga samfällighet förvaltar de pengar som betalas in av dem som tillhör Svenska kyrkan eller de som betalar till begravningsverksamheten. Intäkterna är drygt 33 miljoner kronor och den största delen av denna summa, nästan 27 miljoner är församlingsskatt. Samfällighetens största kostnad gäller personalen som under året kostat drygt 22 miljoner kronor. Falköpings kyrkliga samfällighet hade under året 84 personer anställda på hel-, del-, eller timtid. Hälften av personalen arbetar i församlingsverksamheten och 42% med kyrkogårdar eller fastigheter. Du kan beställa ett eget exemplar genom att ringa till Kyrkokansliet på telefon 0515-776300. Du är också hjärtligt välkommen att besöka oss på Warenbergsgatan 5 i Falköping.

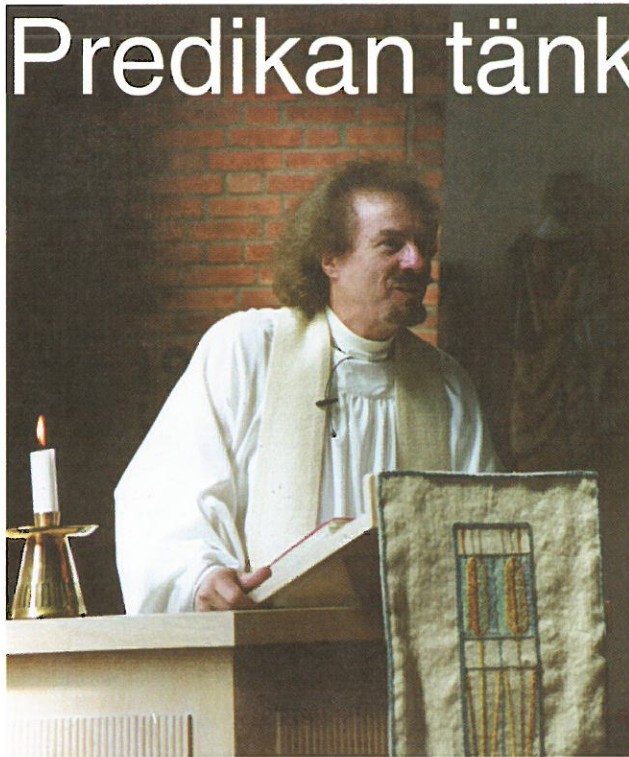

Prösten

av Anders Parsmo

Predikan tänkte jag mig så

En Guds säningsman för levande ord – Folke Elbornsson

HERDEN HAR GETT MIG i uppdrag att skriva om predikan på temat: Predikan tänkte jag mig så...

Då går min första tanke till Setterlinds kända dikt om Odalmannen, som går över markerna, där sista strofen slutar: "Döden tänkte jag mig så". Setterlind har lärt oss att "så" inte bara betyder: på så sätt. "Så" har en dubbel betydelse, det andra är: säningsmannen som sår frö i jorden till uppståndelse och liv.

Att predika är att vara Guds säningsman; att förmedla Guds Ord till uppståndelse och liv. Det är ju Jesu egen liknelse om Ordet, som sås rikligt över de mänskliga markerna.

Predikometod

Någon genomtänkt metod för predikan har jag aldrig lyckats tillägna mig, vare sig till form eller innehåll. I den västsvenska tradition – varur jag stammar – var det viktigt med predikans form och uppläggning. Predikans form, med inledning och delar, som en pedagogisk metod att placera Ordet i korgar att bära med sig. En metod med pedagogiska fördelar men också risk att stelna.

Att leva sig in i budskapet är viktigt för mig. Predikoförberedelsen är en process som pågår hela veckan. Jag tycker inte om att läsa andras predikningar eller predikoutkast. Jag har numera inga förebilder i "lyssande predikanter". Med stor respekt och nyfikenhet tar jag till mig bibelordet och tar del av handböcker som förklarar innehållet. Utifrån det får predikan växa fram.

Det är viktigt att sätta in bibelordet i det sammanhang där det förmedlas; i nutiden, i dagsaktuella händelser och

att "se" de människor framför sig, som man skall predika för. Hittar jag anknytningar i litteratur och lyrik använder jag med glädje sådana.

Viva Vox

Predikan är inte bara undervisning; predikan är Viva Vox – levande ord. Det är den lutherska synen på predikan. Predikanten är ett redskap, som skall förmedla Guds tilltal till den gudstjänstfirande församlingen. Om söndagens evangelium handlar om upprättelse och förlåtelse – så är predikan i första hand inte en undervisning om detta: Predikan förmedlar Kristi ord till lyssnaren och "utdelar" upprättelse och förlåtelse.

Metafor och Metamorfof

Jesu använde bilder och liknelser i sin förkunnelse. Med liknelsens hjälp kunde lyssnaren leva sig in i vad Jesus ville säga. Syftet med liknelserna var att nå människors hjärtan med det förvandlande – nyskapande budskapet.

Metafor betyder bild – metamorfof förvandling. Orden är grekiska. Ordlikheten gör att jag använder dem här: Bild och förvandling skall höra ihop i predikan. Bilder och liknelser är inget självändamål i predikan, men ett bra redskap, för att nå fram med det förvandlande budskapet: från död till liv.

Svåra facktermer skall man undvika. En professor i Lund predikade i sin prebendeförsamling (prebende = få lön från församlingen). Predikan blev som en föreläsning. Han inledde: "Denna apokalyps (uppenbarelse om yttersta tingen) kräver en ingående exeges (förklaring). Obegripligt! Hur de skånska bönderna uppfattade det förmåler det talesätt som uppstod: "Om du inte tiger ger jag dig en exeges i apokalypsen"!

Predika och lyssna

Sven Danell lär som femåring ha sagt: "att predika går väl an – att lyssna är värre".

Som predikant är det viktigt att sätta sig in i lyssnarens perspektiv. Det är ni som tålmodigt lyssnar. Det är ni som ger oss kraft och inspiration att söndag efter söndag fortsätta vårt uppdrag. Det är ni som ger oss glädjen i förkunnandet. Tack alla ni kära lyssnare! Tack för uppmuntran, stöd och förböner!

Har jag då själv någon favoritpredikan? Ja, Henrik Schartaus predikan på Kristi Förklarings Dag, med ingångsordet: "När de lyfte upp sina ögon sågo de ingen utom Jesus allena".

Predikans mål, att måla Kristus, att se Honom allena.

Folke Elbornsson

Tures sommarrecept

SÅ HÄR I SOMMARTID kan det vara bra med mat som går att förbereda i förväg, för att ta med sig på utflykt eller till stugan. Kocken Ture rekommenderar en Örtagårdsstek som tillsammans med en kall sås går att kombinera med t.ex. färsk potatis och grönsaker. Receptet är för fem personer:

Örtagårdsstek

0,7 kg kött av fransyska eller innanlår
0,5 l vatten, 1/4 dl salt, 1/2 gul lök i små klyftor, 1 krossad vitlöksklyfta, 1/4 msk krossad svartpeppar, 2 msk franska örtekryddor och ett knippe persilja.
Sätt köttet i ugnen i 125 grader i ca 1 1/2 timme tills kötttermometern visar 60 grader. Under tiden kokas vattnet upp tillsammans med salt, lök och kryddor. När vattnet kokat upp, ställ det att svalna.
När köttet är klart i ugnen, lägg det i vattnet och låt alltihop stå i 4-5 timmar. Tag sedan upp köttet och lägg i folie tillsammans med örtekryddor och persilja.

Kall sås

2 dl grädde och 2 dl gräddfil välts ner i en bunke. Finhacka en halv gul lök och ett knippe persilja. Pressa en vitlöksklyfta och rör ner alltihop i grädden. Krydda med salt, peppar och franska örtekryddor efter smak. Såsen bör göras dagen före för att få bästa smak.

Sommar på S:t Olofs gård

I sommar är det öppet på S:t Olofs gård under en rad onsdagar - 28 juni, 5, 12, 19 och 26 juli klockan 14. Då blir det underhållning och kaffe med dopp. Vid solsken sitter vi i den vackra trädgården.

Måndagar och torsdagar serveras lunch som vanligt under hela sommaren. Välkommen!

Åk taxi till kyrkan

Du vet väl om att det går att åka kyrktaxi till kyrkorna i Falköpings pastorat!

Servicen gäller om du har svårt att själv ta dig till kyrkan. Den resande betalar 5 kronor och resterande belopp betalar kyrkan. Taxin bokas på telefon 0515-10010, helst ca 1 timma före resan.

För att åka kyrktaxi behöver du ha en biljett. Denna får du i kyrkan av kyrkovaktmästaren. I kyrkan hjälper de också gärna till med att beställa hemresan.

Dessert

Till dessert rekommenderas Tures marinerade jordgubbar:

Saften av en apelsin och 1/2 citron rörs ner i en gryta tillsammans med skalet av en citron (finstrimlat), 2 msk brun farin och en skvätt vitt vin och lite stjärnanis. Allt får sjuda (men ej koka!) en stund.

Slå marinaden över skivade färsk jordgubbar och låt stå i minst tio minuter. Serveras tillsammans med mjukrörd glass. **Bon Appetit!**

Svenska kyrkans mission

postgiro 90 99 99 – 5

Gruppförsändelse till hushåll

				USEL	↙	SÅNG-ARE	MORA-MAN	↘	UT-SIRA	BOLAGS-FORM	FIRAS I MAJ
				GÖR PAPPER I SMÅLAND			EDENMAN SÖMNADS-DETALJ				
				VAR MEDUSA				KALIUM LITEN VIKT	VÄXER I VATTEN		
				IDA PÅ KRETA	OKOKT GARNERING			SÄRTYP VÄTE		KANT ELLER ORT	
										↘	
DIET	SENT PÅ KVÄLLEN	RESA		VINTERKUNG				FYND STÄLLE			
		HÖJD						OSED			
↘		PLATTOR FÖDELSE-FLATS				EN MARTINSON				ÄR GIFT	
DRILLAR I SKYV				KRATSA				TILL-TAL		HERRENS ÅR	
SKRÄLL			NATT OCH DAG			SKRO-DERA					
ÄLDRE MÅTT			ÄR BRIE			SÖDERBERG-DRAMA					
ÄREN AV ISMERNA			FLIK								
			EN SOV PÅ ÄRT								
LAUDATUR	TALE-SÄTT		BRUS								
FRANSK KUNG			OCH I ROM			LITET LAND					
↘			BÄR KRONA								
			FUNDERAT								
KÄNSEL-TRÅD	ETT AV TVÅ AROS		STORMAKT			LÅG ADRESS					
						STUKA					
↘			STRUTSTYP								
			FÖRST OCH SIST								
LAKE					STYR OS						
ANAR					FAMLA			SIST I BREV	SOM VON	SKYDD	
					HURSA?					KRONO-METER	
FÅR KID			BI-FORM							YTA	
							LÄNGD-MÅTT	STUNKER			
HÄFTIGA					LUFT-LAGER						

Lösningen på korsordet skickas tillsammans med namn och adress till Falköpings kyrkliga samfällighet, Box 734, 521 22 Falköping. Märk kuvertet "Korsord". Vinsten delas ut till de tre först öppnade rätta svaren och vi vill ha ditt svar senast 1 augusti 2000. Vinnare i korsordet i Kyrkbladet 1 2000: Eva Jonsson Egnahemsgatan 14 Falköping, Göte Jonsson Bestorpsgratan 37 Falköping och Inger Andersson Ännagården Karleby. Gratulerar!